

**Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової
адміністрації
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії
ім. Тараса Шевченка**

Циклова комісія гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з
навчальної роботи

Павло ЯЛОВСЬКИЙ

серпень 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія української державності та культури

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**

Галузь знань **А Освіта**

Спеціальність **A4.10 Середня освіта (Технології)**

Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Трудове навчання та технології)**

Кременець – 2026

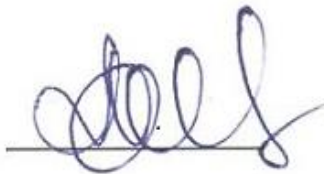
Романюк В. В. Історія української державності та культури: робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань А Освіта за спеціальністю А4.10 Середня освіта (Технології). Кременець, 2026. 17 с.

Розробник:

Романюк Віталій Васильович – викладач циклової комісії гуманітарних дисциплін Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії гуманітарних дисциплін

Протокол від «31» серпня

Голова циклової комісії

Ольга БОНЧИК

Вступ

Навчання історії спрямоване на реалізацію завдань, які полягають в розвитку та соціалізації особистості здобувачів, формуванні в них загальної культури, національної самосвідомості, світоглядних орієнтирів, творчих здібностей, здатності до саморозвитку і самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історія української державності та культури» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Трудове навчання та технології) з галузі знань А Освіта за спеціальністю А4 Середня освіта (Технології).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття освіти
Кількість кредитів ECTS: 3	Галузь знань А Освіта	Нормативна
Змістових модулів – 2	Спеціальність А4 Середня освіта (Технології)	
Загальна кількість годин – 90	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Трудове навчання та технології)	Рік підготовки:
		2-й
		Семестр
		4-й
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача освіти – 2,5	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції
		26 год.
		Семінарські заняття
		14 год.
		Самостійна робота/підготовка та проходження екзамену
		20 год./30 год.
		Вид контролю: Екзамен – 4-й семестр

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 44,4 % / 55,6 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія української державності та культури» є поглиблення знань в галузі вітчизняної історії, зокрема закономірностей виникнення і розвитку української нації та державності на території України, найсуттєвіших здобутків культури українського народу, його місця та ролі у контексті світової цивілізації.

Набуті знання допоможуть студентам краще орієнтуватися у сучасних суспільно-політичних процесах, що відбуваються в Україні та адекватно визначати у них своє місце, сприятимуть формуванню політичної культури й гуманітарних цінностей..

Основні завдання курсу:

1) подати наукову періодизацію історії України, характерні риси основних періодів української історії, їх особливості, визначальні події та явища в кожному з них;

2) узагальнити досвід національного державотворення, традиції української державності, значення боротьби українського народу за її відродження та збереження;

3) розкрити історію суспільно-політичних та соціально-економічних процесів в Україні, основні етапи українського національно-визвольного руху, його конкретний зміст та організаційні форми, визначити місце і роль в українській історії видатних історичних осіб;

4) висвітлити зміст і особливості розвитку української матеріальної та духовної культури, її взаємозв'язок із світовою культурою;

5) показати найважливіші події та явища української історії в контексті світової історії, роль України в системі міжнародних відносин;

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та введення здорового способу життя.

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК3 Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей.

Програмні результати навчання

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Історія української державності та культури» сформульований у таких програмних результатах навчання:

РН1 Здійснювати професійну діяльність державною мовою як усно, так і письмово.

РН2 Застосовувати ефективні моделі міжособистісної комунікації як в професійній діяльності, так і поза її межами.

РН6 Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Давня історія та історія ранньомодерної доби.

Тема 1. Вступ. Давня історія України.

Предмет, завдання і структура курсу. Періодизація історії України. Праслов'янська історія. Трипільська культура. Кочові народи на території України. Антична цивілізація на території України. Стародавні слов'яни на території України. Історичні витоки українського народу.

Тема 2. Русь-Україна. Галицько-Волинське князівство: зародження державності українського народу (IX – перша половина XIV ст.)

Утворення Русі-України та основні етапи її розвитку. Територія та етнічний склад населення. Політика київських князів у X- пер. пол. XI ст. Роль Руської держави у міжнародних відносинах Європи. Запровадження християнства та історичне значення християнізації. Причини наростання княжих міжусобиць, етапи феодальної роздробленості. Вплив зовнішніх чинників на політичний розвиток руських князівств. Галицько-Волинська держава у XII-XIV ст. Зовнішні впливи на політичну ситуацію у Галицько-Волинській державі. Культура Русі-України.

Тема 3. Україна в другій половині XIV – першій половині XVII ст.: литовсько-польська доба.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Входження українських земель до складу іноземних держав. Утворення Кримського ханства та його перехід у васальну залежність від Туреччини. Вплив литовсько-польських уній на суспільно-політичні процеси. Втрата автономних прав українських земель після Люблінської унії. Берестейська унія та її наслідки для України. Культурно-релігійні рухи. Православні братства в Україні.

Тема 4. Українська національна революція середини XVII ст.: формування козацької держави.

Передумови визвольної війни середини XVII ст. Перебіг визвольної війни. Зборівський та Білоцерківський мирний договори. Формування української державності в перебігу визвольної війни. Переяславська рада та укладення Березневих статей. Гетьманування І. Виговського та Ю. Хмельницького. Поглиблення руйнівних процесів в Українській державі. Поділ України на Лівобережну та Правобережну. Руїна. Договори з Московією та Польщею. Польсько-російські домовленості та поділ українських земель. Спроби об'єднання українських земель П. Дорошенком.

Тема 5. Україна в другій половині XVII – XVIII ст.: доба Руїни та Гетьманщини.

Гетьманщина на зламі XVII – XVIII ст. Гетьманування І. Мазепи. Діяльність П. Орлика та його конституція. Ліквідація Гетьманщини. Правління

гетьманського уряду. Гетьманство К. Розумовського. Запровадження російського адміністративно-територіального устрою. Ліквідація Запорізької Січі. Епоха Просвітництва як культурно-політичний контекст української історії XVII ст. Функціонування Православної та Греко-католицької церков. Українське бароко. Становище українських земель під владою речі Посполитої. Гайдамацькі рухи. Коліївщина. Рух опришків.

Тема 6. Україна у складі Російської та Австрійської імперій: колоніальна політика російського самодержавства та австрійського абсолютизму; національне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)

Поділи Речі Посполитої. Завершальна фаза інтегрування українських земель до складу Російської імперії. Включення Південної України та Криму. Правобережна Україна. Політика російського царизму щодо України. Реформи 60-70 років і процеси модернізації в Україні. Україна у складі Австрійської імперії. Реформи 1860-х років. Соціальні верстви в Галичині, на Буковині й Закарпатті. Економічне становище. Аграрна реформа 1848 р.

Змістовий модуль 2. Нова та новітня історія

Тема 7. Українське національне відродження XIX- поч. XX ст.: ідеї, діячі, осередки.

Українське національне відродження Наддніпрянської України. Кирило-Мефодіївське братство. Культурно-просвітницький етап національного руху. Українофіли. Громадівський рух. Діяльність народників. Національне відродження кримськотатарського народу. Національне відродження у західноукраїнських землях. Руська трійця. Головна Руська Рада.

Діяльність «Просвіти». Кооперативний рух. Трудова міграція. Перші українські політичні партії. Піднесення української культури.

Тема 8. Українська національна революція 1917-1922 рр.: відродження української державності.

Модернізація українського суспільства на поч. XX ст. Перша світова війна та Україна. Українська революція: причини, характер. Центральна Рада. Гетьманат Павла Скоропадського: державна модель та політика. Державотворчий процес за доби Директорії УНР. Західноукраїнська Народна Республіка. Польсько-українська війна 1918-1919 рр. Причини поразки, історичне значення й уроки української революції.

Тема 9. Україна у міжвоєнний період (1921 – 1938 рр.): утвердження тоталітарного режиму; спадкоємність традицій боротьби за незалежну українську державу.

Повоєнні договори та поділ українських земель. Вступ Радянської України до СРСР. Державна влада в умовах тоталітарного ладу. Нова економічна політика. Індустріалізація. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932-1933 рр. Демографічні наслідки голодомору. Культурні процеси в Україні доби тоталітаризму. Політика «коренізації». Утвердження тоталітарного режиму

Тема 10. Західноукраїнські землі у 1921-1939 рр. Україна у роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Розподіл західноукраїнських земель між Польщею, Румунією та Чехословаччиною. Боротьба українців за національне і соціально-економічне визволення. Україна на першому етапі війни (вересень 1939-червень 1941 р.). Радянізація Західної України. Репресії і депортації. Німецько-радянська війна. Поразки Червоної армії та їх причини. Німецький окупаційний режим в Україні. Рух опору на Українських землях. Звільнення території України від німецьких військ. Українське питання наприкінці війни. Підсумки Другої світової війни для України.

Тема 11. Україна в др. пол. 40-х – пер. пол. 80-х ст. XX ст.: трансформації суспільно- політичного та економічного розвитку

Політико-адміністративна система управління у повоєнний час. Радянізація Західної України. Політичний статус і міжнародне становище УРСР. Особливості державної політики в добу хрущовської «відлиги». Десталінізація. Шістдесятники. Феномен «застою» в суспільно-політичному житті, в ідеології та культурі. Посилення централізованої командно-адміністративної системи управління і обмеження суверенітету республік. Нарощування вістково-промислового комплексу. Опозиційний рух. Політичні репресії 1970-поч. 1980-х років. Політика перебудови та її перетворення на революційний процес.

Тема 12. Україна на шляху до незалежності (середина 80-х ст. XX ст. – 2023 р.)

«Прискорення», «Гласність», «нове мислення». Активізація громадський ініціатив в українському суспільстві та її наслідки. Відновлення незалежності України. Україна: труднощі та здобутки державного будівництва. Економічні проблеми незалежної України. Національне відродження України. Кроки до інтеграції України у європейський і світовий економічний простір. Влада та опозиція. Політичні кризи. Проблеми регіоналізму і сепаратизму. Російська агресія проти України. Анексія Криму РФ. Окупація українських територій. Широкомасштабне вторгнення російський військ на терени України. Злочини геноциду та воєнні злочини РФ проти України. Нищення економіки України.

Тема 13. Україна в сучасній системі міжнародних відносин.

Основні напрямки зовнішньополітичної діяльності незалежної України. Без'ядерний статус і проблема безпеки України. Міжнародна підтримка України у боротьбі проти агресії Росії. Особливості двосторонніх відносин України з країнами Заходу. Україна та США – відносини стратегічного партнерства. Політичний та економічний аспекти взаємовідносин. Допомога США Україні. Східний вектор зовнішньої політики України. Китай, Японія, Індія у зовнішньополітичній діяльності України. Культурне життя українського суспільства. Церква в сучасній Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекц.		сем.	практ.	лаб.	с. р.	
Змістовий модуль 1. Вступ. Давня історія України						
Тема 1. Вступ. Давня історія України.	3	2				1
Тема 2. Русь-Україна. Галицько-Волинське князівство: зародження державності українського народу (IX – перша половина XIV ст.)	5	2	2			1
Тема 3. Україна в другій половині XIV – першій половині XVII ст.: литовсько-польська доба.	4	2				2
Тема 4. Українська національна революція середини XVII ст.: формування козацької держави.	5	2	2			1
Тема 5. Україна в другій половині XVII – XVIII ст.: доба Руїни та Гетьманщини.	4	2				2
Тема 6. Україна у складі Російської та Австрійської імперій: колоніальна політика російського самодержавства та австрійського абсолютизму; національне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)	5	2	2			1
Разом за змістовим модулем 1.	26	12	6			8
Змістовий модуль 2. Нова та новітня історія						
Тема 7. Українське національне відродження XIX- поч. XX ст.: ідеї, діячі, осередки.	5	2	2			1

Тема 8. Українська національна революція 1917-1922 рр.: відродження української державності.	6	2	2			2
Тема 9. Україна у міжвоєнний період (1921 – 1938 рр.): утвердження тоталітарного режиму; спадкоємність традицій боротьби за незалежну українську державу.	4	2				2
Тема 10. Західноукраїнські землі у 1921-1939 рр. Україна у роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)	4	2				2
Тема 11. Україна в др. пол. 40-х – пер. пол. 80-х ст. XX ст.: трансформації суспільно- політичного та економічного розвитку.	6	2	2			2
Тема 12. Україна на шляху до незалежності (середина 80-х ст. XX ст. – 2023 р.).	6	2	2			2
Тема 13. Україна в сучасній системі міжнародних відносин	4	2				2
Разом за змістовим модулем 2.	34	14	8			12
Підготовка та проходження екзамену	30					30
Разом	90	26	14			50

5. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Давня історія України. Утворення Русі-України. Політична трансформація Київської Русі у другій половині XI – першій 2 половині XIII століття.	2
2.	Суспільно-політичний феномен українського козацтва.	2
3.	Руйнування державних структур Гетьманщини та інтеграція українських земель до складу Російської імперії. Модульний контроль	2

4.	Інституційний розвиток та ідейні основи українського руху наприкінці XVIII-XIX 11т..	2
5.	Модернізація українського суспільства на початку XX століття.	2
6.	Українська національна революція 1917- 1920 рр. та пошуки оптимальних моделей її реалізації	2
7.	Національно- визвольний рух в Україні 20-х- 80-х років XX 11т.: еволюція світоглядних концепцій, форм та методів діяльності	4
8.	Україна на шляху до незалежності (середина 80-х 11т.. XX 11т.. – 2023 р.).	2

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Зміст завдання	Кількість годин
1.	Вступ. Державотворчі процеси в епоху раннього середньовіччя. Формування Руської держави у IX – першій половині XI 11т..	1
2.	Політичні трансформації Русі-України у 11т.. 11т.11. XI- пер. 11т.11. XIII 11т..	1
3.	Державно-правовий та політичний статус українських земель у XIV – пер. 11т.11. XVI 11т..	2
4.	Суспільно-політичний феномен українського козацтва.	1
5.	Українська революція середини XVII 11т..	2
6.	Руїна та її наслідки. Україна у добу гетьмана Івана Мазепи.	1
7.	Руйнування державних структур Гетьманщини та інтеграція українських земель до складу Російської імперії.	1
8.	Інституційний розвиток та ідейні основи українського руху наприкінці XVIII- XIX 11т..	2
9.	Модернізація українського суспільства на початку XX 11т..	2
10.	Українська національна революція 1917-1922 років.	2
11.	Національно-визвольний рух в Україні 20-х – 80-х років XX 11т.: еволюція світоглядних концепція, форм та методів діяльності.	2
12.	Українські державотворчі процеси в умовах незалежності.	2
13.	Підготовка та проходження екзамену	30
	Разом	50

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських (практичних) заняттях

1-2 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями; робить помилки в інтонуванні мелодичних конструкцій.

3 бали – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання практичних завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

4 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує практичні завдання.

5 балів – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

7. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекція (лекція-інформація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-демонстрація, лекція-візуалізація), практичні заняття, бесіда, розповідь, практичні та дослідні роботи, самостійна робота, спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, брейнсторм, метод проєктів, художньо-педагогічний аналіз музичних творів тощо.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

8. Методи контролю

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи.

Підсумковий контроль: екзамен у 4-ому семестрі.

9. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни

2, незадовільно – відповідь здобувача освіти при відтворенні навчального матеріалу – елементарна, фрагментарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення, студент не володіє необхідними теоретичними знаннями, не може аналізувати історичний матеріал, вирішувати проблему.

3, задовільно – здобувач освіти відтворює основний навчальний матеріал в обсязі двох третин. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. Здобувач освіти може поверхово аналізувати та робити певні висновки.

4, добре – здобувач освіти достатньо володіє навчальним матеріалом. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована. Здобувач освіти допускає помилки в характеристиці явищ і подій, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить прикладів. Допустимі 3-4 неточності в несуттєвих висновках

5, відмінно – здобувач освіти володіє глибокими і міцними знаннями. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована. Здобувач освіти вільно володіє

визначеними програмою дисципліни знаннями і уміннями, правильно, в достатній кількості і логічній послідовності добирає необхідні для відповіді факти, чітко і грамотно висловлює свою думку, вірно вирішує проблему

10. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, періодичні видання, методичні посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

11. Рекомендована література

1. Бойко О. Д. Історія України. Київ : Академвидав, 2017.
2. Бойко О. Д. Історія України. Київ, 2002.
3. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України. Тернопіль : Видавництво Ранок, 2018.
4. Гончарук П. С. Історія України з найдавніших часів до початку XX століття : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 528 с.
5. Грицак Я. Й. Нариси з історії України : посібник, 9–11 кл. Київ : Генеза, 2013.
6. Гупан Н. М., Пометун О. І. Історія України : посібник, 10 кл. Київ : А.С.К., 2015.
7. Гусєв В. І. Історія України : навч. посіб. 2013.
8. Гусєв В. І. та ін. Історія України : посібник, 10–11 кл. Київ : Вища школа, 2017.
9. Зінкевич Р. Д., Ратушна О. М., Нагірняк А. Я. Історія державності та культури України. Львів : Політехніка, 2020.
10. Історія України : підручник для ВНЗ / за ред. Ю. Д. Зайцева. Львів : Світ, 2017.
11. Історія України : хрестоматія, 10–11 кл. / за ред. В. І. Гусєва. Київ : Вища школа, 2015.
12. Історія української культури : підручник / В. А. Качкан. Київ : Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2021.
13. Мицик Ю. А. Історія України. Київ, 2016.
14. Нариси з історії України : посібник, 10–11 кл. / за ред. В. А. Смолія. Генеза, 2017.
15. Островський В. В. Історія України. 2017.
16. Рент О. П., Малій О. В. Історія України : посібник, 10 кл. Фаренгейт, 2013.
17. Світлична В. В. Історія України : навч. посіб. 2010.
18. Сушко А. І., Краснопольська Т. М. Історія української культури : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2018. 62 с. DSpace Repository
19. Шевчук В. П. Історія України : навч. посіб., 11 кл. Прем'єра, 2017.
20. Юрій М. Ф. Історія України : навч. посіб. 2014.